

Justitiedepartementet
103 33 Stockholm

Remissyttrandet över betänkandet Mål och medel – särskilda åtgärder för vissa måltyper i domstol (SOU 2010:44)

Dnr Ju2010/5515/DOM

Nedan följer Riksgäldskontorets ("Riksgäldens") remissyttrande över Målutredningens betänkande Mål och medel – särskilda åtgärder för vissa måltyper i domstol ("betänkandet").

Hänvisningar nedan till sidor eller avsnitt avser, om inte annat anges, sidor och avsnitt i betänkandet.

Riksgäldens verksamhet berörs endast i begränsad omfattning av betänkandets förslag.

Sammanfattning

De förslag som berör Riksgälden, t.ex. behovet av s.k. särskilda åtgärder, är till stor del beroende av utformning av en eventuell ny allmän forumregel för de allmänna förvaltningsdomstolarna. De måltyper som är aktuella för Riksgälden bör koncentreras till en förvaltningsrätt. Nuvarande ordning att myndighets beslut rörande utlämnande av allmän handling överklagas till kammarrätt bör behållas.

Inledning

Enligt den allmänna forumregel¹ som idag gäller för överklagande av Riksgäldens beslut² överklagas dessa i första instans till Förvaltningsrätten i Stockholm. Domstolsverket har i en rapport föreslagit en ny allmän forumregel för de

¹ 14 § lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar

² Främst beslut enligt lagen (1995:1571) om insättningsgaranti, lagen (1999:158) om investerarskydd och lagen (2008:814) om statligt stöd till kreditinstitut

allmänna förvaltningsdomstolarna i första instans.³ Denna nya forumregel innebär i korthet för Riksgäldens del, att de måltyper som är aktuella för Riksgälden sprids till samtliga förvaltningsrätter (och sedermera kammarrätter) utifrån den enskildes hemvist.

De måltyper som är aktuella för Riksgälden förekommer endast i begränsad omfattning och är av komplicerad natur. Därför är det Riksgäldens uppfattning att dessa mål bör koncentreras till en förvaltningsrätt. Den framtida utformningen av den allmänna forumregeln påverkar därmed också Riksgäldens syn på Målutredningens förslag.

Prövningstillstånd i kammarrätt (avsnitt 18.1)

Ett generellt krav på prövningstillstånd får inte genomföras av besparingsskäl. Om krav på prövningstillstånd införs måste det göras på ett sätt som inte minskar den enskildes rättsäkerhet eller allmänhetens förtroende för rättsväsendet. Möjligheten för en enskild att få en materiellt felaktig dom eller beslut ändrad måste säkerställas. Vidare måste ett krav på prövningstillstånd även sammanvägas med konsekvenserna av en ny allmän forumregel.

Om en sådan forumregel införs, som innebär att måltyper som idag avgörs av en förvaltningsrätt sprids ut på samtliga förvaltningsrätter i landet, medför detta högre krav på att ärenden kan överklagas till högsta instans så att enhetlig praxis kan utvecklas. När en måltyp koncentreras till en förvaltningsrätt och kammarrätt minskar risken för disparat praxis och behovet av att pröva målen i högsta instans.

Om ett krav på prövningstillstånd införs förutsätter detta som Målutredningen anger (s. 290) hög kompetens i första domstolsinstans. Om mål av en viss komplicerad måltyp som endast förekommer i begränsad omfattning, sprids på samtliga förvaltningsrätter och kammarrätter blir det troligen svårare att upprätthålla kompetens och erfarenhet i underrätterna. Det gäller till exempel för mål rörande insättningsgarantin eller investerarskyddet. När ett ersättningsfall enligt insättningsgarantin eller investerarskyddet inträffar, måste också dessa mål avgöras skyndsamt och enhetlig praxis måste snabbt utvecklas.⁴

³ Ny allmän forumregel – för de allmänna förvaltningsdomstolarna i första instans (DV 2009:4)

⁴ Enligt Riksgäldens uppfattning ska sådana ärenden undantas från den nya allmänna forumregelns tillämpningsområde, se vidare Riksgäldens remissyttrande över Domstolsverkets promemoria (DV 2009:4), dnr Ju2009/5264/DOM

Domstolsintern specialisering (avsnitt 18.5)

Riksgälden ser positivt på förslaget om ökad domstolsintern specialisering. En ny allmän forumregel (se ovan) innebär dock sannolikt att det blir svårare att upprätthålla en domstolsintern specialisering om de måltyper av komplicerad natur som endast förekommer i begränsad omfattning ska spridas på samtliga förvaltningsrätter och kammarrätter.

Koncentration av mål till vissa domstolar (avsnitt 21.6)

Riksgälden anser att det finns måltyper som är sådana att det är motiverat att ett överklagande prövas i första instans av endast en förvaltningsrätt. Detta rör för Riksgälden del mål som rör insättningsgarantin, investerarskyddet och statligt stöd till kreditinstitut. För dessa måltyper tillgodoses detta idag av utformningen av den allmänna forumregeln. Om denna forumregel ändras i linje med Domstolsverkets förslag ökar behovet av särskilda forumregler för ett antal måltyper.⁵

Överklagande av sekretessmål (avsnitt 22.2.1)

Riksgälden anser att den rådande ordningen att en myndighets beslut avseende utlämnande av allmän handling överklagas till kammarrätt är ändamålsenlig. Detta mot bakgrund av att gynnande beslut, dvs. att domstolen ändrar myndighetens beslut så att en uppgift ska lämnas ut, inte kan överklagas av den aktuella myndigheten. Om myndigheternas beslut istället överklagas till tolv förvaltningsrätter, utan möjlighet till överklagande av gynnande beslut, skulle bildandet av enhetlig praxis sannolikt försvåras. Prejudikatvärdet av disparata avgöranden från tolv olika förvaltningsrätter riskerar att bli begränsat.

I detta ärende har riksgäldsdirektören Bo Lundgren beslutat. Juristen Jonas Opperud har varit föredragande. I den slutliga handläggningen har även chefsjuristen Charlotte Rydin deltagit.

Bo Lundgren

Jonas Opperud

⁵ Se vidare Riksgäldens remissyttrande över Domstolsverkets rapport (DV 2009:4)